

Akademik prof. dr Miodrag N. SIMOVIĆ, Originalni naučni rad
predsjednik Ustavnog suda **UDK: 343.85:3.343.91-053.5/6(73)**
Bosne i Hercegovine i **Primljeno: 24. septembar 2012. god.**
Mr Marina M. SIMOVIĆ-NIŠEVIĆ,
Uprava za indirektno oporezivanje BiH

AMERIČKI ODGOVOR NA NASILJE MALOLJETNIKA: ZAKONODAVNA RJEŠENJA I AKTUELNI PROBLEMI

Pravna pitanja koja su uključena u postupak prema maloljetnicima su složena, jer država prema djeci nije u suprotnoj poziciji, nego prije u roditeljskoj dužnosti. Zbog toga, zakon ponekad tretira maloljetnike drukčije od odraslih. U ovoj oblasti treba obratiti pažnju na proceduralnu zaštitu koja je dodijeljena maloljetnicima u Klauzuli o zakonitosti postupanja, ali isto tako i biti svjestan da im zaštita nije uvijek dostupna. Većina ustavnih prava je dostupna, kao što je pravo na branioca i privilegija protiv samoinkriminacije, ali ne postoji pravo na suđenje pred porotom i sudija može da naredi suđenje iza zatvorenih vrata. S druge strane, uzroci i posljedice adolescentnog nasilja i dalje nastavljaju da zaokupljaju značajan interes istraživača, naročito kada se zna da mladi počine najveći dio od svih krivičnih djela u SAD, kao i da imaju veće šanse nego odrasli da postanu žrtve nasilnih krivičnih djela. Štaviše, u SAD rasne i etničke grupe su umiješane u nasilje u različitim stepenima. Podaci takođe upućuju da se ove različitosti prvo pojavljuju u adolescenciji. Na primjer, u službenim i neslužbenim izvještajima nasilni i maloljetni prekršaji su češći među afričkim Amerikancima i Latinoamerikancima nego bijelcima, mnogo manje nego među američkim Azijatima. Ne samo da nasilje među mladima izaziva neposredne i znatne troškove za društvo, nego istraživanja sugerišu da izloženost nasilju tokom adolescencije može

imati dugovječne posljedice tokom životnog ciklusa. Stoga, ostaje važno da se identifikuju i socijalni i strukturni faktori koji povećavaju rizik od nasilja među pojedinačnim rasnim i etničkim grupama.

Ključne riječi: maloljetnička delinkvencija, sistem maloljetničkog pravosuđa, procesne garancije, maloljetnički sud, sudska vlast, Vrhovni sud SAD, pravo na branioca.

1. Uvodne napomene

Maloljetnička delinkvencija u SAD nije jednostavan problem koji se lako definiše i vrednuje. Štaviše, godinama su kriminolozi bili, na različite načine, suočeni s pitanjem što je to delinkvencija i kako se ona vrednuje. Čini se da je, ako znamo koliko i koje vrste delikata čine mladi, s kojim karakternim osobinama i u kakvom socijalnom okruženju – to sve što je bitno da razumijemo u čemu se krije problem maloljetničke delinkvencije.¹ Ali, takvo znanje samo nam pomaže da izrazimo problem.

Tradicionalno, odnos prema maloljetnim delinkventima je u SAD sasvim drukčiji nego prema odraslim prestupnicima. Budući da se smatra da je bolje da se dijete tretira kroz proces rehabilitacije nego kroz proces kažnjavanja, država se ne odnosi prema djetetu kao prema protivniku, već kao roditelj prema djetetu (*parens patriae*).² Zahtjev procesnih garancija podrazumijeva da sudovi pažljivo provjeravaju suđenja maloljetnicima kako bi osigurali da te garancije budu zadovoljene i da bi se izbjeglo nepoštено suđenje.³

2. Proceduralna zaštita

Mnoge ustavne i proceduralne garancije su sada obezbijedene u suđenjima maloljetnicima – bilo u državnim ili federalnim sudovima.⁴ Vrhovni sud SAD im je priznao sljedeća: (1) pravo na pisano obavještenje o optužbi (eng. right to written notice of charges), (2) pravo na branioca (eng. right to counsel), (3) pravo na suočenje i unakrsno ispitivanje (eng. rights of confrontation and cross – examination), (4) privilegiju protiv samooptuživanja (eng. privilege against self – incrimination) i (5) pravo na dokazivanje van svake razumne sumnje (eng. right to proof beyond a reasonable doubt).

---

1 U SAD je 1994. godine gotovo dva miliona maloljetnika bilo uhapšeno zbog „ozbiljnih zločina“. Mnogi su uhapšeni zbog ubistva, otmice, pljačke i napada.

2 U predmetu Gault, 387 U.S. 1 (1967).

3 Paul, M. and Whitebread, C., *Criminal Procedure*, „Gilbert“, Chicago, 1996, str. 120.

4 U predmetu Winship, 397 U.S. 358 (1970).

Neka prava koja se primjenjuju u krivičnim slučajevima kod odraslih ne primjenjuju se kada su u pitanju maloljetnici, jer sud za maloljetnike, umjesto kažnjavanja, praktikuje brigu i saosjećanje s maloljetnicima. Stoga se od države zahtijeva više fleksibilnosti prilikom rada s maloljetnim prestupnicima. U tom kontekstu, u suđenjima maloljetnicima nisu dostupna sljedeća prava: (1) pravo na suđenje pred porotom (eng. right to a jury trial): u sudu za maloljetnike ne postoji pravo na suđenje pred porotom⁵; (2) ne suditi dva puta o istom (eng. double jeopardy). Ne postoji problem ponovnog suđenja maloljetnicima – bar ne u situacijama gdje suđenje počinje nalazom roditelja, a završava sa odlukom sudije⁶; (3) pretdsudsko zadržavanje (pritvor) – eng. pretrial detention: Vrhovni sud SAD je podržao zakon kojim se odobrava pretdsudsko zadržavanje optuženog maloljetnog delinkventa za kojeg je utvrđeno, nakon saslušanja, da predstavlja rizik za društvo i da je sklon tome da prije suđenja poćini još jedan zloćin.⁷ Na osnovu ćinjenica iz slućaja *Shall v. Martin* pritvor je bio strogo ogranićen na određen vremenski period (ne duži od vremena potrebnog da se održi formalno suđenje). Zakon je takođe zahtijevao od sudije da iznese razlog za zadržavanje koji je morao da bude podržan ćinjenicama.

Zvanićnici javnih škola su, za potrebe ćetvrtog amandmana na Ustav SAD, vladini sluźbenici. Stoga se zabrana ćetvrtog amandmana protiv bezrazloćnog pretresa i (privremenog) oduzimanja predmeta (eng. search and seizure) primjenjuje i na takve zvanićnike. Međutim, za razliku od drugih pretresa koje vrši država (koji obićno za uslov imaju vaćeći nalog za pretres), pretres koji vrše školski zvanićnici je vaćeći i bez naloga – ako se zasniva na osnovanoj sumnji (eng. reasonable suspicion).⁸ S druge strane, slućaj *New Jersey v. T.L.O.* ostavio je nekoliko neriješenih pitanja: (1) da li je pravilo izuzimanja primjenljivo na pretrese u školama u slućajevima gdje su dokazi nelegalno pribavljeni; (2) da li će primijenjeni standard biti stroźiji ako pretres bude izveden zajedno ili u saradnji s policijskim sluźbenicima koji provode izvršenje, te da li se ista pravila koja se primjenjuju na pretres lica, primjenjuju i na pretres ormarića i školskih stolova?⁹

U mnogim državama, maloljetnici se pojavljuju na suđenju sa kojeg je iskljućena javnost i izvještavanje o suđenju je ogranićeno. Odredbe zakona utvrđuju da objavljivanje imena maloljetnog ili mlaćeg punoljetnog ućinioca krivićnog djela predstavlja krivićno djelo i krši Prvi amandman na Ustav SAD. Državni interes da zašćiti anonimnost maloljetnog ućinioca krivićnog djela je vaćniji od prava javnosti na informisanje od medija.¹⁰

---

5 McKeiver v. Pennsylvania, 403 U.S. 528 (1971).

6 Swisher v. Brady, 438 U.S. 204 (1978).

7 Schall v. Martin, 467 U.S. 243 (1984).

8 New Jersey v. T.L.O., 469 U.S. 325 (1985).

9 Paul, M. and Whitebread, C., op. cit., str. 121.

10 Smith v Daily Mail Publishing Co., 443 U.S. 97 (1979).

Maloljetnicima koji su navodno počinili težak zločin može biti suđeno kao odraslima, pred sudovima za odrasle. U tom slučaju maloljetnik može biti saslušan, može mu biti dodijeljen advokat da ga predstavlja i mogu mu se objasniti razlozi zbog kojih mu se sudi pred sudovima za odrasle.¹¹ Čak i kada se maloljetnik osudi pred sudom za odrasle, postavljaju se određena ograničenja u odnosu na kaznu koja se maloljetniku može izreći. U skoro svim jurisdikcijama maloljetnici ne smiju biti smješteni s odraslim zatvorenicima i moraju biti u odvojenim prostorijama. I, ono što je vrlo važno, neko ko je bio mlađi od 16 godina kada se dogodilo ubistvo, vjerovatno neće dobiti smrtnu kaznu.¹²

3. Definisanje i vrednovanje maloljetničke delinkvencije

Formalna definicija maloljetničke delinkvencije je široko varirala kroz vijekove. To je navelo naučnike da postave pitanje: po čemu je loše vladanje djece protivzakonito i da li neka ponašanja treba da budu zabranjena maloljetnicima iako nisu protivzakonita za odrasle?¹³ Drugim riječima, da li je status prestupnika i kriminalno ponašanje ista stvar? Da li na njih treba slično reagovati?

Službene mjere, kao što je Uniform Crime Reports koga su osnovale vladine agencije, porede se s neslužbenim mjerama koje uključuju izjave žrtava i studije izjava delinkvenata. Svaki tip mjere ima svoje prednosti i nedostatke. Ali, u konačnoj analizi, to kako se delinkvencija vrednuje odražava se na to kako se prvenstveno definiše problem.

Kada maloljetnici čine „gnusne zločine“, ljudi postavljaju mnoga pitanja. Obično je prvo pitanje: „Zašto to rade?“ Iza ovog obično slijedi pitanje: „Kako možemo spriječiti maloljetničke prestupnike da ubuduće čine zločine?“ Ova pitanja izazivaju mnoga druga – kako porodica doprinosi maloljetničkim zločinima, da li je delinkvencija tipična za porodice u kojima majke rade, a očevi su odsutni; da li škola igra ulogu u „naletu“ delinkvencije; da li napuštanje škole povećava mogućnost pojave delinkvencije; kako djetetovi vršnjaci djeluju na njegovo ponašanje; ako je djetetov vršnjak delinkvent, da li je moguće da će i dijete biti umiješano u delinkvenciju; kako društvo treba da reaguje na maloljetničke prestupnike; da li mladi kriminalci treba da se liječe ili kazne i kakva treba da bude njihova kazna?¹⁴ Ono što čini ova pitanja bitnim jeste starost prestupnika koji su umiješani u kriminal. Ovi prestupnici su djeca i maloljetnici koji treba da se pripremaju za život, a ne da uzimaju živote.¹⁵

---

11 Kent v. United States, 383 U.S. 541 (1966).

12 Thompson v. Oklahoma, 487 U.S. 815 (1988).

13 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., *Delinquency in Society*, New York, „McGraw-Hill“, 1997, str. 2.

14 Ibidem.

15 Ibidem.

Status je socijalno definisana pozicija u grupi. On pokazuje kako se čovjek odnosi prema drugima i kako se oni odnose prema njemu. Status pokazuje koji ljudi su u odnosu prema određenim, drugim ljudima. Status može biti pripisan ili postignut. Pripisani status dobija se rođenjem. To je onaj status koji drugi ne mogu mijenjati. Biti dijete je pripisani status. Stečeni status je zaslužen. Pripisani status utiče na stečeni status. Možda je biti dijete poslednji privilegovani status u društvu.¹⁶

Ako roditelji ne ispunjavaju svoju zaštitničku funkciju u pripremanju djeteta za život, tj. ako je dijete delinkvent, država može da interveniše. U tom slučaju država mu ne oduzima prava, jer ih ono i nema.¹⁷

Iako su mnoge nacije potvrdile prava djece u svojim ustavima, SAD se odupire svim naporima da se takva prava uključe u njen ustav. Djeca u mnogim drugim zemljama posjeduju i prava zaštite od roditeljskog i porodičnog zlostavljanja. U slučaju Gault, koji je dao procesne garancije maloljetnicima pred maloljetničkim sudom, sud još uvijek definiše prava djeteta terminima njihovog odnosa s porodicom, ne kao njegove individue s posebnim pravima.¹⁸ S tim u vezi, postoji strogo protivljenje u ometanju porodice, čak i ako je porodica odgovorna za zlostavljanje i zanemarivanje djeteta.

Predsjednik SAD Herbert Hoover je 1930. godine potpisao Dekret o pravima djeteta koji je donijela američka Vlada. Ova prava utvrđuju za svako dijete: (1) dom ispunjen ljubavlju i sigurnošću koju dom obezbjeđuje, a za dijete koje mora da prima starateljsku njegu, najbližu zamjenu za njegov vlastiti dom; (2) školu koja je sigurna i s odgovarajućom opremom. Za svako dijete obrazovanje koje ga priprema za život (i pomoću treninga i profesionalne orijentacije) koji će mu pružiti maksimum satisfakcije; (3) koje je slijepo, gluvo ili ima neki drugi fizički ili mentalni hendikep, mjere koje otkrivaju i postavljaju dijagnozu njegovom hendikepu, obezbjeđuju njegu i liječenje i treniraju ga tako da od društva dobije korist prije nego odgovornost. Troškove ovih usluga treba da plati država – ukoliko to ne može pojedinac; (4) zaštitu od zlostavljanja, zanemarivanja, iskorišćavanja i moralnih prijetnji; (5) ova prava imaju sva djeca bez obzira na rasu, boju i situaciju, gdje god živjela pod zaštitom američke zastave.

Ujedinjene nacije su 20. novembra 1989. godine prihvatile Konvenciju o pravima djeteta (Convention on the Rights of the Child). Mnoga od spomenutih prava koja je propisala američka Vlada uključena su u ovu Konvenciju, koja je postala internacionalno pravo nakon što ju je ratifikovalo 20 država.¹⁹

---

16 Djeca su najnemoćniji članovi društva i kao takva su kroz istoriju pretrpjela ekstremne patnje.

17 U predmetu Gault, 387 U.S. 1, 17 (1967).

18 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 8.

19 SAD su potpisale ovu Konvenciju 16. februara 1995. godine, na ceremoniji u Ujedinjenim nacijama.

4. Pravda bez sudskog postupka: izbjegavanje stigme

Da li djecu treba tretirati kao kriminalce i time ih obilježiti za čitav život – bilo je presudno pitanje od samog početka postojanja sudova u SAD. Neki su se protivili takvoj praksi budući da je novi sistem sudova za maloljetnike umiješao krivičnu proceduru, pa se od suda tražilo da zaštiti ustavna prava optuženih. Budući da je zakonodavstvo, koje je kreiralo novi sud u SAD početkom dvadesetog vijeka, opisalo postupke kao građanske i nekrivične, sudovi revizije su nastavili da potvrđuju ovu poziciju.²⁰ Nešto kasnije, u *Ex parte Sharpe*²¹ ocijenjeno je da treba dati privilegije i djeci i društvu tako da okruže dijete boljim i plemenitijim uticajima i da ga obrazuju i „treniraju“ da postane dobar građanin.²² Drugi, međutim, nisu bili tako spremni da prihvate da se šire državna ovlašćenja na troškove za djecu i porodice. Tako se sudija iz Pensilvanije Edward Lindsey pitao da li su potpuno propali ustavna zaštita maloljetnika i odnos roditelja i djeteta. On je naglasio da, u slučaju kad se dijete predaje nekoj instituciji, često postoji veoma realna mogućnost oduzimanja slobode, što se ne mijenja time što je odbijeno da se to nazove kaznom niti zato što je to urađeno za dobro djeteta.²³ Mišljenje Lindsey-a je bilo da je sud za maloljetnike u velikoj mjeri stvoren za nižu klasu i da ga je kontrolisala viša klasa. *Parens patriae* je veoma dotakao moćne klase i, kako je Lindsey istakao, ako se koncept i dalje bude tako primjenjivao – bez sumnje će se morati modifikovati. Ali, bez obzira na indikacije da je sud za maloljetnike bio manje nego uspješan u svom funkcionisanju, mnogi od „zaštitnika djece“ nisu mogli „ispustiti svoje omiljene propise“²⁴ i radije su jednostavno ponavljali ideal.²⁵

5. Promjena percepcije delinkvencije

Tokom prvih šest decenija XX vijeka sudovi za maloljetnike nisu uspjeli da naprave jasnu razliku između prestupnika i napuštenog djeteta, odnosno statusa prekršioca i delinkventa. Paul Tappan je, pišući 1949. godine, dao „legalističku“ definiciju maloljetničke delinkvencije koja podvlači nejasnoće u ovom konceptu: „Delinkvencija je bilo koji akt, postupak, ponašanje ili situacija koja se može desi-

---

20 Na primjer, u slučaju *Commonwealth v. Fisher* iz 1905. godine jedan četrnaestogodišnjak je predat u sklonište (eng. *house of refuge*) zbog krađe. Smatralo se da je taj slučaj po svojoj prirodi građanski. Advokat koji je predstavljao dječaka je pokušao da opovrgne takav stav zbog toga što je bio neustavan. To osporavanje je odbijeno. Vidjeti *Commonwealth v. Fisher*, 213 *Pennsylvania State Reports* 54 (1905).

21 *Ex parte Sharpe*, 15 *Idaho* 127 (1908).

22 *Ibidem*.

23 Lindsey, E., *The Juvenile Court Movement from a Lawyer's Standpoint*, „*Annals of the American Academy of Political and Social Science*“, broj 52/1914, str. 140-148.

24 Rothman, D., *Conscience and Convencience*, Boston, „*Little, Brown*“, 1980, str. 278.

25 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., *op. cit.*, str. 30.

ti prije suda i presude, ili zbog činjenice da se pojavila da bi bila tretirana, ili je nekim drugim sredstvom ostala netretirana... Maloljetni delinkvent je osoba koju je sud ili odgovarajuća sudska vlast osudila kao takvu iako se možda ne razlikuje, do vremena do kada se barem ne stupi u kontakt sa sudom i presudom, od ostale djece koja nisu delinkventi“.²⁶ Za one koji su prihvatili ovu definiciju, svako dijete kome je sudio sud za maloljetnike bilo je delinkvent, odnosno svako dijete kome se nije sudilo – nije bilo delinkvent.²⁷

Period između 1930. godine i ranih šezdesetih XX vijeka obilježila je promjena koja se sastojala u tome kako se definisala maloljetnička delinkvencija ili od kakvih aktivnosti se sastojalo delinkventno ponašanje. Kako su decenije prolazile, mladi su sve više bili umiješani u ozbiljnije kriminalne radnje: krađa automobila, vandalizam i incidenti s bandama. Istraživanja su pokazala da je više mladih iz srednjih i viših klasa učestvovalo u kriminalnim radnjama.

Šezdesetih godina prošlog vijeka zakonsko i javno bavljenje maloljetničkom delinkvencijom doživjelo je snažan zaokret. Istražujući tinejdžersko doba baby boomers (lica rođena između 1946. i 1964. godine), u prvoj polovini decenije, uvidamo da je stopa delinkvencije skočila na alarmantan nivo. Nisu mladi hapšeni samo zbog tradicionalnih radnji svojstvenih maloljetnicima, šteta i kršenja društvenog statusa, nego i mnogi adolescenti, i to zbog ubistava i pljačke. Alarmantna statistika je izazivala sve veći strah od mladih među odraslima.

Neke američke države su odgovorile novom politikom, pri čemu su mladi koji su predstavljali ozbiljnu prijetnju društvu tretirani kao odrasli. Njujork je, na primjer, jedna od nekoliko država gdje su mladi između 16 i 17 godina smatrani odraslim zbog toga da bi se protiv njih mogli voditi krivični sudski postupci.²⁸ Nije bilo poželjno da mladi, koji su osuđeni zbog izvjesnih krivičnih djela, kao što su ubistvo i kidnapovanje, imaju blažu klasifikaciju.²⁹

Ranih sedamdesetih XX vijeka mnoge države su prihvatile zakonodavstvo koje je ponovo definisalo nekriminalno ponašanje mladih. Novi zakoni su pisani da promijene prijašnje razlike između povrede društvenog statusa zavisnosti i zanemarivanja. National Advisory Committee on Criminal Justice Standards iz 1976. godine³⁰ je savjetovao da se povrede društvenog statusa ograniče samo na pet specifičnih kategorija:

(1) Bježanje iz škole (eng. school truancy) je definisano kao model uobičajenog nedozvoljenog izostanka iz škole nekog mladog čovjeka, i to protivno zakonu o obaveznom obrazovanju. Ovlašćenje suda da interveniše u slučajevima

26 Tappan, P., *Juvenile Delinquency*, New York, „McGraw- Hill Publishing Co.“, 1949, str. 30.

27 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 30.

28 Peterson, R., *Youthful Offender Designation and Sentencing in the New York Criminal Courts*, „Social Problem“, broj 35/1988, str. 111-130.

29 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 31.

30 Washington D.C., „U.S. Government Printing Office“, 1976, str. 312.

bježanja iz škole treba da se ograniči na situacije gdje djetetovo kontinuirano odsustvo iz škole jasno ukazuje na potrebu za traženjem pomoći.

(2) Učestalo potcjenjivanje ili zloupotreba zakonskog autoriteta roditelja – porodično zakonodavstvo u ovoj kategoriji trebalo bi da se ograniči na okolnosti gdje slika učestalog neposlušnog ponašanja mladih ili bezrazložnog poricanja roditelja stvara situaciju porodičnog konflikta koji ukazuje da im je potrebna pomoć.

(3) Učestalo bježanje od kuće – bježanje od kuće je definisano kao nedopušteno odsustvo mladih od kuće više od 24 sata. Porodično zakonodavstvo u ovoj kategoriji treba da bude posljednje sredstvo za postupanje s mladima koji učestalo bježe od kuće, odbijaju volontersku pomoć ili im ona ne pomaže, a i nisu sposobni da sami sebi pomognu.

(4) Upotreba alkoholnih pića kod mladih je definisana kao učestalo posjedovanje ili konzumacija alkoholnih pića. U ovoj kategoriji porodični sud (eng. family court) bi trebalo da interveniše i obezbijedi pomoć gdje ozbiljna, učestala upotreba alkohola, jasno ukazuje na potrebu za ovom pomoći.

(5) Delinkventne radnje koje su počinili mladi od 10 godina – delinkventna radnja je definisana kao povreda federalnog ili državnog krivičnog zakona ili lokalne odredbe – ako ju je počinio odrastao čovjek. Porodično zakonodavstvo o delinkvenciji pokriva mlade od 10 godina i više. Ova kategorija ima za cilj da pokrije situacije gdje mladi od 10 godina učestalo vrše radnje koje bi se smatrale delinkventnim za starije dijete ili gdje je počinjena delinkventna radnja ozbiljne prirode.

Slično je smatrao International Association of Chiefs of Police (IACP) – da je termin maloljetni delinkvent rezervisan za djecu koja su počinila krivično djelo i kojima je potreban nadzor ili tretman. S druge strane, IACP je predložio da se termin samovoljno dijete koristi za djecu koja su počinila povredu društvenog statusa, neobuzdana su i obično izostaju iz škole i potreban im je tretman zbog ovih problema.³¹

Ideja da je nekriminalnim mladim delinkventima potreban poseban tretman i nadzor države bilo da su povrijedili društveni status, da su napušteni ili zavisnici, stvorila je mnoštvo zakonskih oznaka. Dok su se IACP (u korišćenju termina samovoljno dijete) pridružili države Džordžija, Ohajo i Sjeverna Dakota, mnoge druge države su prihvatile jednu ili više sljedećih kategorizacija: (1) MINS – maloljetnici kojima treba nadzor; CHINS – dijete koje treba nadzor; PINS – osoba koja treba nadzor; JINS - maloljetnici kojima treba nadzor; YINS - mladi kojima treba nadzor i CHINA - djeca kojima treba pomoć.

6. Šta je maloljetnička delinkvencija?

Američko društvo se „namučilo“ dok je definisalo koja ponašanja sadrže maloljetničku delinkvenciju i ko je maloljetnički delinkvent. Zapravo, postoji mala

---

31 Krisberg, B. and Austin, J., *The Children of Ishmael*, Palo Alto, Calif., „Mayfield“, 1978, str. 63.

saglasnost među pedeset američkih država s obzirom na to kako je definisana maloljetnička delinkvencija – kaže se da je delinkvencija ponašanje koje je počinilo maloljetno dijete (obično neko ispod 17 ili 18 godina), a koje krši državni krivični kodeks. Tu se saglasnost završava.³² Neke države jasno definišu u zakonskim odredbama šta podrazumijeva delinkventno ponašanje, dok druge države imaju samo neodređene i neprecizne definicije delinkvencije koje ne opisuju ništa više nego ponašanje za koje ljudi vjeruju da je prijetnja javnoj sigurnosti ili prepreka ka najboljem razvoju djeteta i čije su zabrane oni uvrstili u zakon.³³ Odlučujući ko je delinkvent, nije pametno koristiti rigidnu zakonsku definiciju, jer su gotovo sva djeca učinila nešto zbog čega su mogli biti smješteni u institucije – ako su uhvaćeni i optuženi u punoj širini zakona.³⁴

Činjenica je da postoje znatne razlike u ponašanju djece. Većina ih je samo mjestimično ili povremeno umiješana u delinkvenciju, dok su neka druga djeca ozbiljni hronični prestupnici. Jedan način da se utvrdi da li je dijete delinkvent jeste da se ocijeni njegovo ponašanje u seriji kontinuiteta, pri čemu svaki kontinuitet odražava različitu dimenziju ponašanja. Ovi kontinuiteti naglašavaju učestalost, ozbiljnost i trajanje ponašanja.³⁵ Maloljetni delinkvent je dijete s dugom i problematičnom prošlošću.

7. Pokazatelji delinkvencije

Engleski ekonomista Josiah Stamp,³⁶ govoreći o statistici kriminaliteta, upozorava na njenu pouzdanost i validnost. Tačnost podataka o kriminalitetu se ne može nikad utvrditi, tako da kriminolozi ne mogu mnogo ni s velikom sigurnošću govoriti o „zastupljenosti“ (eng. prevalence) delinkvencije (broj maloljetnika koji učestvuju u kriminalitetu) ili „pojavi“ (eng. incidence) delinkvencije (broj počinjenih krivičnih djela).³⁷ Neki mladi ljudi mogu biti „lažno optuženi“ (kad se vjeruje da su počinili zločin, a nisu), a neki mogu biti „skriveni“ (tajni) delinkventi (kad su njihovi zločini nepoznati državnim organima).³⁸ Uprkos ovakvim problemima, provode se različita mjerenja delinkvencije, koja daju grubi prikaz njene prirode i zastupljenosti.

---

32 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 33.

33 Cavan, R., *Juvenile Delinquency*, 2d ed. Philadelphia, Lippincott, 1969, str. 4.

34 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 33.

35 Barlow, H. and Theodore Ferdinand, T., *Understanding Delinquency*, New York, „Harper Collins Publishers“, 1992.

36 „Vlada je veoma revnosna u pogledu zapanjujuće statistike. Oni skupljaju podatke, stepenuju ih, vade kvadratne korijene i pripremaju prekrasne dijagrame. Ali, nikad ne smijete zaboraviti da sve te brojke dolaze od običnog posmatrača, koji može da zapiše šta god mu odgovara.“ Vidjeti Nettler, G., *Explaining Crime*, 3d ed., New York, „McGraw - Hill Publishing Co.“, 1984, str. 39.

37 Becker, H., *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*, New York, „The Free Press“, 1963.

38 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 42.

Postoje dva široka tipa mjerenja delinkvencije. Jedan je „službena statistika kriminaliteta“, koja je bazirana na prikupljenim podacima učinilaca i krivičnih djela koja su procesuirali policija, sudovi i korektivne službe, a drugi je „neslužbena statistika kriminala“, koju obrađuju službe van pravosudnih organa, poput koledža i univerziteta, te privatnih organizacija poput Gallupa i Ropera koje provode ankete javnog mišljenja. Razmotrićemo dvije oficijelne mjere (pokazatelje) delinkvencije: Uniform Crime Reports i Juvenile Courts Statistics, te dvije neslužbene mjere – anketa žrtava i studija samoprijavlivanja.

Jednoobrazni izvještaji o kriminalu (Uniform Crime Reports – UCR) su najčešće korišćeni kao izvori informacija o frekvenciji delinkvencije u SAD. Ovi izvještaji predstavljaju podatke: (1) policiji poznatih krivičnih djela; (2) krivičnih djela završenih hapšenjem; (3) o broju uhapšenih ljudi (odraslih i maloljetnih lica) u prethodnoj godini.³⁹ IACP je kreirao mjerilo (pokazatelj) u obliku „Indeksa kriminala“ koji se sastojao od sedam krivičnih djela: (1) ubistvo i ubistvo s predumišljajem, (2) silovanje, (3) pljačka, (4) napad, (5) provala, (6) krađa, (7) krađa motornog vozila. Ove kriminalne radnje su izabrane zato što se mislilo da se one najčešće prijavljuju policiji zbog njihove ozbiljnosti i učestalosti dešavanja. Kongres SAD je 1979. godine dodao Indeksu i osmo djelo – paljevinu. Danas tih osam djela, poznatih kao „djela I tipa“, obrazuju „Indeks kriminala“.

„Indeks kriminala“ se dijeli na dvije kategorije: nasilni i imovinski kriminal. Nasilna krivična djela su ubistvo i ubistvo s predumišljajem, silovanje, pljačka i napad, a imovinska su provala, krađa, krađa motornog vozila i podmetanje požara.⁴⁰ UCR izvještaj takođe sumira i podatke o hapšenjima iz 21 manje ozbiljnog krivičnog djela ili „djela II tipa“, kao što su jednostavni napad, prevara i djela vezana za alkohol.⁴¹

UCR program je ostao nepromijenjen skoro 70 godina. Policijske službe su prosljeđivale podatke Federalnom birou za istrage (FBI) direktno ili preko UCR programa na državnom nivou. Policija je svakog mjeseca sastavljala spiskove s brojem krivičnih djela, na osnovu prijava koje su dostavile žrtve ili službenici koji su otkrili djela, kao i iz drugih izvora. Ovi podaci su prosljeđivani FBI-u bez obzira na to da li je bilo uhapšenih lica, vraćenih ukradenih stvari ili pokrenutih optužbi.

Mnogi tipovi statistike su proistekli iz UCR podataka, uključujući stepen delinkvencije i postotke promjene delinkvencije. Stepem delinkvencije opisuje broj krivičnih djela koji se izvrše na 100.000 maloljetnih lica. Može se izračunati za grupe krivičnih djela ili za pojedino djelo posebno. Stepem delinkvencije se lako tumače.

---

39 U 1994. godini oko 16.500 iz više od 17.000 policijskih službi u SAD, što predstavlja više od 96% populacije, dobrovoljno je učestvovalo u programu ovakvog izvještavanja.

40 Paljevina nije uključena u izračunavanje službene statistike kriminaliteta zbog svoje relativno rijetke pojave – kad se uporedi s drugim djelima iz Indeksa.

41 Izvor: Federal Bureau of Investigation, *Crime in the United States, 1994*, Washington, D.C., „U.S. Department of Justice“, 1995.

Kad kriminolozi žele znati da li je broj slučajeva maloljetničke delinkvencije u porastu ili padu tokom nekog specifičnog perioda, oni računaju statistiku postotka promjene. Ova statistika predstavlja odnos količine promjene u broju krivičnih djela između dva vremenska perioda prema količini iz prvog perioda, pomnožen sa 100.

Mišljenje nekih kriminologa je da su UCR podaci pouzdan i validan izvor informacija, i to s obzirom na prirodu kriminala.⁴² Drugi kriminolozi se ne slažu s tim, tvrdeći da UCR podaci više govore o aktivnosti policije, nego o delinkvenciji.⁴³ Dodatno, UCR podaci ne uključuju informacije o mnogim poslovnim i korporativnim zločinima, poput kriminaliteta vezanog za okolinu, prevare s porezom, trgovinu s insajderima i namještanje cijena.⁴⁴ Uprkos ovih ograničenja, UCR podaci se široko koriste.⁴⁵ To se dešava zbog toga što oni predstavljaju jedan od dva izvora informacija koji obezbjeđuju nacionalnu procjenu širenja i prirode delinkvencije.

Ograničenja UCR podataka dovela su do toga da se preduzmu koraci da se ti podaci poboljšaju. Prvi značajniji napor da se poboljša kvalitet UCR programa tokom godine bio je National Incident – Based Reporting System (NIBRS) koji je razvio FBI, uz pomoć policijske administracije.⁴⁶ NIBRS predstavlja alternativni način razmišljanja o kriminalitetu, obezbjeđujući kritične informacije o žrtvama kriminaliteta, učiniocima krivičnih djela i okolnostima u kojim se kriminalitet dešava. U NIBRS sistemu se svaka kriminalna radnja posmatra kao jedinstveni incident, te od policije traži da pruži detaljne informacije, uključujući datum, vrijeme, lokaciju i karakteristike učinioca (starost, pol, rasa, etnička pripadnost), te karakteristike samog kriminalnog čina (da li su bili uključeni alkohol, droga, upotreba oružja ili sile, da li je djelo izvršeno ili se desio pokušaj djela, te veza između žrtve i učinioca). Ukupno, bilježe se 52 informacije o kriminalnoj radnji, i to u 22 kategorije. Informacije o kriminalitetu u NIBRS formatu FBI je počeo da prikuplja 1991. godine, a bilo je planirano da se na potpunu upotrebu novog sistema pređe do 2010. godine.⁴⁷

Treba spomenuti još tri akcije preduzete da bi se poboljšao kvalitet statistike o kriminalitetu. Prva, iz 1988. godine, kada je Kongres, za povećanje učešća u UCR programu, donio Zakon o jedinstvenom izvještavanju o federalnom krimi-

---

42 Gove, W., Hughes, M. and Geerken, M., Are Uniform Crime Reports a Valid Indicator of the Index Crimes? An Affirmative Answer with Minor Qualifications, „Criminology“, broj 23/1985, str. 451-503.

43 Walker, S., *The Police in America*, 2d ed, New York, „McGraw – Hill Publishing Co.“, 1992, str. 295 i 296.

44 Reiman, J., *The Rich Get Richer and Poor Get Prison*, 2d ed, Boston, „Allyn and Bacon“, 1995.

45 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 45.

46 Reaves, B., *Using NIBRS Data to Analyze Violent Crime*, Washington, D.C., U.S. Department of Justice, 1993.

47 *New-Age Crime Reporting System Is Moving Ahead of Schedule*, „Law Enforcement News“, January, broj 15/1994, str. 1 i 6.

nalitetu (Uniform Federal Crime Reporting Act), kojim se zahtijevalo da sve federalne agencije za sprovođenje zakona šalju podatke u UCR program. Druga akcija, iz 1990. godine, imala je za cilj da se olakša skupljanje podataka u širem obimu. Kongres je donio Zakon o statistici „ekstremističkog kriminaliteta“ (Hate Crime Statistics Act). Ovi podaci, koji izvještavaju o kriminalnim radnjama motivisanim religioznim, etničkim, rasnim ili seksualne prirode orijentisanim predrasudama, objavljuje FBI u godišnjem izvještaju o kriminalu zasnovanom na ekstremizmu. Treća akcija, iz 1990. godine, nastala je kao odgovor na rastući kriminalitet na koledžima i univerzitetskim kampusima, kada je Kongres donio Zakon o spoznaji o kriminalitetu i bezbjednosti u kampusu (Crime Awareness and Campus Security Act) koji obavezuje izvještavanje u UCR programu o kriminalitetu u kampusima. Ovi podaci, dostupni studentima, njihovim roditeljima i širokoj javnosti, objavljuje svaki koledž u svom godišnjem izvještaju o bezbjednosti kampusa.

8. Statistika maloljetničkog suda

Drugi službeni izvor informacija o delinkvenciji je Statistika maloljetničkog suda (Juvenile Court Statistics – JCS),⁴⁸ kao najstariji kontinualni izvor podataka o procesiranju mladih. JCS opisuje broj i karakteristike delinkvencije i status krivičnih djela dodijeljenih sudu za maloljetnike. Ciljevi JCS su: (1) dobiti indeks granica i prirode problema koji su došli do maloljetničkih sudova; (2) pokazati obim i prirodu servisa tih sudova, (3) pokazati obim servisa koji su pružili sudovi za efikasno sprečavanje delinkvencije.⁴⁹

9. Ispitivanje viktimizacije⁵⁰

Jedan nedostatak i UCR i JCS izvještaja je taj da se oni ne bave skrivenim (tajnim) kriminalitetom, tj. kriminalitetom koji ostaje nepoznat organima pravosuđa. Ovo ograničenje je inspirisalo razvoj alternativnih načina mjerenja delinkvencije. Tako se jedno popularno neslužbeno mjerenje bavilo ispitivanjem slučajeva viktimizacije i maloljetna lica su direktno pitana da li su bila žrtve kriminaliteta.

Prvo nacionalno ispitivanje viktimizacije koje je obavio Nacionalni centar za istraživanje javnog mnjenja (the National Opinion Research Center – NORC) završeno

---

48 Butts, J., Snyder, H., Finnegan, T., Aughenbaugh, A., Tierney, N., Sullivan, D. and Poole, R., *Juvenile Court Statistics, 1992*, Washington, D.C., „Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention“, 1995.

49 JCS se bazira na podacima maloljetničkih sudova koji su imali jurisdikciju nad oko pola maloljetničke populacije.

50 Eng. victimisation survey.

je 1967. godine.⁵¹ Ono što je otkrio direktor Philip Ennis jeste da je stopa broja žrtava u Indeksu kriminala duplo veća nego što je to prikazano u UCR izvještaju.

Nacionalno istraživanje kriminaliteta viktimizacije (National Crime Victimization Survey – NCVS) je otpočeo 1972. godine U.S. Bureau of Justice. Iz razgovora sa žrtvama kriminaliteta dobijene su informacije o ličnim zločinima i zločinima u domaćinstvima. Lični zločini se dijele na dvije kategorije: zločini nasilja (silovanje, pljačka i napad) i zločini krađe (lična krađa sa ili bez kontakta). Zločini u domaćinstvu koji su pokriveni istragom su provala, krađa iz domova i krađa motornih vozila. Ovih osam krivičnih djela su zločini iz interesa. Oni su izabrani zato što su ih žrtve najčešće prijavljivale, mogu ih razumjeti i tačno prijaviti.

10. Značaj podataka

NCVS podaci su znatno doprinijeli razumijevanju obima i prirode delinkvencije.⁵² Međutim, kao i ostali, i parametri mjerenja NCVS imaju nedostataka. Zbog toga što se podaci baziraju na odgovorima iz prošlosti, katkad bolne, javili su se neki problemi koji su uticali na pouzdanost NCVS podataka.⁵³ Da bi se poboljšali rezultati ispitivanja, tj. tačnost odgovora ispitanika, još 1989. godine su napravljene promjene u metodologiji ispitivanja anketom (eng. survey method). Revidirana anketa je uključila nova pitanja i pomoć koja omogućava žrtvama da se sjete događaja.

11. Studije o samoprijavlivanju krivičnih djela

Četvrti izvor informacija su studije o samoprijavlivanju krivičnih djela. Kao i ispitivanje viktimizacije, i studije o samoprijavlivanju krivičnih djela su nezvanično mjerilo delinkvencije. Međutim, za razliku od ispitivanja viktimizacije (gdje se ispitanici ispituju o zločinima počinjenim nad njima), studije o samoprijavlivanju krivičnih djela pitaju ljude o njihovim sopstvenim kršenjima zakona.⁵⁴ Uz to, 1976. godine je lansirano Nacionalno ispitivanje o mladima (National Youth Survey – NYS).⁵⁵

Kriminolozi koji su kritikovali studije o samoprijavlivanju krivičnih djela vjeruju da je nerazumno očekivati od maloljetnih lica da priznaju svoje ilegalne rad-

---

51 Bureau of Justice Statistics, *Criminal Victimization in the United States, 1992*, Washington, D.C., U.S. Department of Justice, 1994.

52 Edward, L. W. and Rankin, J., *Juvenile Victimization: Convergent Validation of Alternative Measurements*, „*Journal of Research in Crime and Delinquency*“, broj 32/1995, str. 287-307.

53 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 48.

54 Porterfield, A., *Youth in Trouble*, Austin, Tex., „Leo Potishman Foundation“, 1946.

55 Ageton, S. and Elliott, D., *The Incidence of Delinquent Behavior in a National Probability Sample*, Boulder, Colo., Behavioral Research Institute, 1978.

nje nepoznatim licima. Nisu time mogli ništa dobiti, a mogli su izgubiti. Kad se maloljetno lice pita za njegovo učešće u nekom krivičnom djelu, može se desiti da se ne sjeća događaja, da ga izobličiti ili laže o tome šta se desilo.⁵⁶ Neke mlade osobe mogu preuveličavati svoj zločin, a neke ga minimizirati. Ove nedoumice su natjerale kriminologe da osmisle metode za validaciju rezultata iz studija o samoprijavlivanju krivičnih djela. Jedna od tehnika je da se uporede iskazi mladih sa zvaničnim policijskim izvještajima. Studije koje su koristile ovu tehniku pronašle su veliku vezu između onoga šta su mladi prijavljivali i onoga šta je zabilježeno u zvaničnim dokumentima.⁵⁷ Međutim, validnost i pouzdanost podataka iz samoprijavlivanja nastavlja sa stvaranjem oprečnih mišljenja.⁵⁸

12. Raširenost i priroda delinkvencije

Kriminalitet je u SAD pitanje od nacionalnog interesa.⁵⁹ Indeks kriminaliteta pokazuje da se krivična djela izvršavaju svake dvije sekunde.⁶⁰ Godine 1994, 26% populacije SAD imalo je 17 godina ili manje. Samo 19% od svih uhapšenih osoba bilo je maloljetno.⁶¹ Delinkvencija je prvenstveno pojava karakteristična za muškarce.⁶² Ali, sve je više dokaza da i djevojke mogu da budu otkrivene kao izvršiocu krivičnih djela.⁶³ Razlike u ponašanju mogu da budu i genetskog porijekla.⁶⁴ Neuropsihijatar Ruben Gur i njegovo udruženje slažu se da se mozak muškaraca i žena razlikuje u području koje upravlja emotivnim procesima. Ako su oni u pravu, onda promjene u ulogama polova mogu imati mali uticaj na stepen učešća u kriminalu muškaraca i žena.⁶⁵

Istraživanje delinkvencije se istorijski odrazilo na veće društvene probleme. S tim u vezi, jednoj ili drugoj grupi pod pritiskom su pripisane brojne krivice za krim-

---

56 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 52.

57 Erickson, M., and Empey, L., Court Records, Undetected Delinquency, and Decision Making, „Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science“, broj 54/1963, str. 456-469.

58 Cernkovich, S., Giordano, P. and Pugh, M., Chronic Offenders: The Missing Cases in Self-Report Delinquency Research, „Journal of Criminal Law and Criminology“, broj 76/1985, str. 706.

59 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 54.

60 Gold, M., Undetected Delinquent Behavior, „Journal of Research in Crime and Delinquency“, broj 3/1966, str. 27-46.

61 Federal Bureau of Investigation, Crime in the United States 1994, Washington, D.C., U.S. Department of Justice, 1995.

62 Prema Indeksu kriminala, muškarci su hapšeni tri puta češće nego djevojke.

63 Ibidem.

64 Herrnstein, R., Criminogenic Traits, in Crime, ed. by Wilson, J-Q. and Petersilia, J., San Francisco, ICS „Press“, 1995, str. 39-63.

65 Gur, R. et al., Sex Differences in Regional Cerebral Glucose Metabolism during a Resting State, „Science“, broj 267/1995, str. 528-531.

inalne probleme i druge nevolje u društvu.⁶⁶ Danas je zajednička percepcija da Afroamerikanci nesrazmjerno doprinose problemu delinkvencije.⁶⁷ Da li su mladi Afroamerikanci skloniji kriminalu od ostalih rasa? Ili je policija sklona da hapsi Afroamerikance i da druge za slične prestupe tretira neslužbeno? Jedan način da se daju odgovori na ova pitanje bio je da se uporede izjave prestupnika i službeni zapisi.

Iako brojna istraživanja u SAD pokazuju individualnu, porodičnu i komšijsku vezu s nasilnim ponašanjem, rijetka su istraživanja koja su ispitivala ulogu jednakih veza u rasno nasilnim zajednicama. Ovo je posebno iznenađujuće ako se zna da brojni pravni stručnjaci ističu ulogu druženja i odnosa s vršnjacima u učešću mladih u nasilju i delinkvenciji.⁶⁸

Međusobni odnosi su kritična karika između individualne i socijalne strukture zato što mogu omogućiti pristup procjeni izvora koji oblikuje i upravlja životima individue. Konkretno, međusobne veze i druženja kod adolescenata mogu imati važne implikacije za shvatanje kako su pojedine grupe individue, kao što su rasno-etničke manjine, podložne višem ili nižem riziku od nasilja.⁶⁹ Uključenost u međuprijateljske veze može biti djelimično važna za razumijevanje razlika u nasilju kod mladih.⁷⁰ Kada su adolescenti zapleteni u mrežu u kojoj članovi izražavaju devijantno i nasilno ponašanje, vrlo je vjerovatno da oni imaju pristup izvorima koji čine nasilje izrazito mogućim.⁷¹ Takve mreže – zajednice mogu, na primjer, da ohrabre nasilno ponašanje pružajući neophodnu publiku, smanjujući vjerovatnoću od sankcija, redukujući vjerovatnoću vanjskih svjedoka i nagrađujući pojavu nasilnog ponašanja.⁷²

Zbog toga što je rasa kritičan elemenat u američkom društvu koji organizuje interakcije i uticaje pojedinačnih ishoda – omogućava jedinstven objektiv kroz koji se vidi različitost u dinamici odnosa.⁷³ Ovo istraživanje je važno, ali je previdjelo činjenicu da je većina adolescentnih prijateljstava međurasna.⁷⁴ U suštini,

66 Lilly, R., Cullen, F. and Ball, R., *Criminological Theory*, 2d ed., Thousand Oaks, Calif. „Sage Publications“, 1995.

67 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 58.

68 Vidjeti Agnew, R., The interactive effects of peer variables on delinquency, „Criminology“, broj 29/1991, str. 47-72.

69 Haynie L. D. and Payne, C.D., Friendship Networks and violent delinquency, „Criminology“, Volume 44, Number 4, 2006, str. 777.

70 Akers, R. L., *Social Learning and Social Structure: A General Theory of Crime and Deviance*, Boston, 1998, MA „Northeastern University Press“ i Heimer, K., Socioeconomic status, subcultural definitions, and violent delinquency, „Social Forces“, 74/1997, str. 799-833.

71 Haynie, L. D. and Payne, C. D., op. cit., str. 779.

72 Felson, R. B., Allen E. L., Scott J. S., and McNulty, T., The subculture of violence and delinquency: Individual vs. school context effects, „Social Forces“, broj 73/1994, str. 155-173.

73 Crosnoe, R., Shannon C. and Glen H. E., Adolescent friendships as academic resources: The intersection of friendship, race, and school disadvantage, „Sociological Perspectives“, broj 46/2003, str. 31-52.

74 Giordano, P. C., Relationships in adolescence, „Annual Review of Sociology“, broj 29/2003, 257-281.

istorijski neravnopravne etničke i rasne manjine mogu pripadati zajednicama s pristupom više orijentisanim prema problematičnom ponašanju.⁷⁵ Ovo može objasniti zašto latino i crna omladina ima veći stepen napuštanja srednje škole i niži stepen obrazovnog dostignuća od bijelaca.⁷⁶

Važno je uzeti u obzir ne samo strukturne karakteristike adolescentnih grupa, rasno i etnički različitih, koje su počinile nasilje, nego takode i kako na njih utiče ponašanje prijatelja koje karakterišu odlike rasno-etničkih grupa.⁷⁷ Međutim, literatura o tome je neubjedljiva i često kontradiktorna.⁷⁸ U svakom slučaju, rasne razlike u nasilju kod mladih i dalje su važna tema za stvaraoce prava, i to iz dva razloga. Prvo, statistike pokazuju da blizu duplo više crne i bijele omladine nastavlja s nasilnim prekršajima u ranom punoljetstvu.⁷⁹ Drugo, službeni podaci pokazuju da je crna omladina prisutnija u nasilnim krivičnim dijelima i u hapšenjima maloljetnika.⁸⁰

Studije koje su ispitivale odnos između socijalnog statusa i delinkvencije dale su pomiješane rezultate. Neke su otkrile direktnu vezu između socijalnog statusa i delinkvencije, dok su druge saopštile da je ta veza slaba i beznačajna.⁸¹ Istraživanje koje se baziralo na službenoj statistici uglavnom je otkrilo da se mladi iz nižih klasa hapse i zatvaraju češće nego oni iz srednje i više klase.⁸² Ali, odnos među varijablama ne znači da se ovi faktori odnose na individualni nivo. Zato su pedesetih godina prošlog vijeka kriminolozi počeli da koriste izjave prestupnika da bi odredili odnos između socijalnog statusa i delinkvencije. Njihove studije nisu otkrile vezu između varijabli.⁸³

Neki kriminolozi su kritikovali metod samoprijavlivanja krivičnih djela i ignorisali rezultate. Drugi su se bavili spletkama i vodili svoja vlastita istraživanja,

---

75 Anderson, E., *Code of the Street: Decency, Violence and the Moral Life of the Inner City*, 1999, New York, W. W. Norton.

76 Castro, F.G., Gina R.B. and Hector G. B., *Healthy adjustment in Mexican American and other Hispanic adolescents*. In *Adolescent Diversity in Ethnic, Economic, and Cultural Contexts*, eds. Raymond Montemayor, Gerald Adams, and Thomas P. Gullotta. Thousand Oaks, 2000, CA „Sage Publications“.

77 Haynie L. D. and Payne, C. D, op. cit., str. 783.

78 Anderson, E., *Sex codes and family life among poor inner-city youth*, „*Annals of the American Academy of Political and Social Science*“, broj 501/1989, str. 59-78.

79 Elliott, D. S., *Serious violent offenders: Onset, developmental course, and termination*, „*Criminology*“, broj 32/1994, str. 1-21.

80 Snyder, H., N. *Juvenile Arrests*, 2003, Washington, DC., U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, 2005.

81 Vidjeti Sampson, R., *The Community*, in Wilson and Petersilia, San Francisco, ICS „Press“, 1995, str. 193-216.

82 Shaw, C. and Henry McKay, H., *Juvenile Delinquency and Urban Areas*, rev. ed. Chicago, „University of Chicago Press“, 1969.

83 Short, F.J. and Nye, F.I., *Reported Behavior as a Criterion of Deviant Behavior*, „*Social Problems*“, broj 5/1958, str. 207-213.

koristeći druge primjere da bi vidjeli da li će naći istu stvar.⁸⁴ Često i jesu: čini se da je delinkvencija zajednička za djecu, kako iz srednje i više klase, tako i iz niže klase.⁸⁵

Elliot i Ageton su tvrdili da je ponašanje mladih iz niže klase slično ponašanju drugih, ali da su mladi iz niže klase skloniji da počine ozbiljne prestupe.⁸⁶ Stvarna veza između socijalnog statusa i delinkvencije je ipak ostala neuhvatljiva. Nekad socijalni status predviđa delinkvenciju, drugi put ne.⁸⁷

Dobro dokazana činjenica u kriminalitetu je krivulja uzrasta. Stepenn kriminaliteta naglo raste za vrijeme rane adolescencije, diže se u tinejdžersko doba i stalno poslije toga pada.⁸⁸ To se zove fenomen aging – out. Iako ova putanja nije precizna i tačna za sve tipove krivičnih djela, ona je tipični primjer.⁸⁹

Mnogo godina kriminologe je zanimalo zašto učešće u kriminalitetu opada s godinama. Jedna mogućnost je da je promjena u ponašanju dio životnog ciklusa: „Porast kriminala u djetinjstvu i ranom pubertetu u vezi je s buđenjem većine izvora jačanja delinkventnog ponašanja – novac, seks i položaj u društvu vrednuju... nezavisnost od konvencionalnog morala... Dijete koje raste postaje nezavisno od moćnih odraslih koji jačaju konvencionalne standarde. Data im je energija, snaga, ali malo legitimnog smisla za konzumaciju, nedostaju im ekonomske i socijalne vještine i položaj koji je snažan i frustrirajući, adolescencija je period koji podstiče delinkvenciju... Kod odraslih... mala korist od malih kriminalnih radnji će uništiti njihovu snagu da se pretvore u odrasle koji sada imaju legitimne izvore novca, seksa, alkohola i društvenog statusa... Raste jačanje nekriminala i razvija se zajednica odraslih. Iz tog razloga osoba koja postaje odrastao čovjek prelazi iz egocentričnog i hedonističkog fokusa djetinjstva u apstraktniji i više principijelan smjer djelovanja“.⁹⁰

Kritičari perspektive životnog ciklusa tvrde da učestalost kriminalne aktivnosti ne opada kod svih ljudi s godinama.⁹¹ Zbog toga što su okolnosti u njihovim životima drukčije, ljudsko iskustvo se mijenja.⁹² Ova i slična pitanja su dovela do konstruisanja alternativnih objašnjenja. Npr. neki tipovi kriminala, kao

84 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 60.

85 Akers, R., Socio-economic Status and Delinquent Behavior, „Journal of Research in Crime and Delinquency“, broj 1/1964, str. 38-46.

86 Elliott, D. and Ageton, S., Reconciling Race and Class Differences in Self-Reported and Official Estimates of Delinquency, „American Sociological Review“, broj 45/1980, str. 95-110.

87 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 62.

88 Nagin, D., Farrington, D. and Moffitt, T., Life-Course Trajectories of Different Types of Offenders, „Criminology“, broj 33/1995, str. 111-139.

89 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 62.

90 Wilson, Q. J. and Herrnstein, R., Crime and Human Nature, Chicago, „University of Chicago Press“, 1987, str. 134-163.

91 Snyder, H. and Sickmund, M., Juvenile Offenders and Victims: A National Report, Washington, D.C., „Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention“, 1995, str. 50.

92 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 62.

što su oružana pljačka i provala, opadaju s godinama zato što starijim ljudima nedostaje fizička snaga ili vještina da ih čine. Sličan argumenat za muškarce je da je agresivnost povezana s nivoom hormona testosterona u njihovom organizmu. Kako muškarci rastu, tako se količina testosterona smanjuje, a opada i njihova agresivnost. Konačno, pad kriminaliteta s godinama se dovodi u vezu i s ljudskim jačanjem, najčešće zbog slaganja u porodici i na poslu.⁹³

Dok su gotovo svi mladi ljudi prekršili zakon, neki su teže bili umiješani u delinkvenciju od drugih. Hronični prestupnici (recidivisti)⁹⁴ se lako razlikuju od drugih zbog svoje rane i učestale delinkventne aktivnosti. Mnogi od njih počinju svoju delinkventnu karijeru prije desete godine, a od osamnaeste imaju brojne kontakte s policijom⁹⁵

13. Kažnjavanje učinilaca krivičnih djela

Svrha kažnjavanja je kontrola i promjena ponašanja. Još od biblijskih vremena mnogi ljudi su smatrali da kažnjavanje sprečava neželjeno ponašanje. U sve većoj mjeri mladi delinkventi se šalju pred sud kako bi ih se procesuiralo i kaznilo kao odrasle. Blagi preokret u ovom stanovištu je usvojen u Minesoti 1995. godine. U sklopu sprečavanja delinkvencije u državi Minesoti je donesen zakon koji formuliše novu kategoriju maloljetničkog prestupnika – produžen nadzor maloljetnika - za ozbiljne prestupnike koji su ponavljali krivično djelo u starosti od 14 godina i stariji. Takva djeca bivaju kažnjena i kao maloljetnici i kao odrasli. U slučaju da prekrše uslove maloljetničke kazne, automatski bivaju kažnjeni kao odrasli. U većini slučajeva ovo znači da će završiti u zatvorima za odrasle.⁹⁶

Maloljetničkim delinkventima se ponekad daje izbor da li žele da im se pruža psihijatrijska pomoć ili da budu zatvoreni. Danas je nedobrovoljan tretman maloljetnika, tzv. prinudna terapija, prerastao u sistem „sakrivene društvene kontrole“ za djecu iz dobrostojećih porodica. Zakon o maloljetničkom pravosuđu i prevenciji maloljetničke delinkvencije (Juvenile Justice and Delinquent Prevention Act) iz 1974. godine je otežao imućnoj djeci usluge unutar maloljetničkih ustanova zbog ustaljenih problematičnih ponašanja adolescenata.

Psiholozi su iznijeli brojne studije o odnosu kažnjavanja i sprečavanja krivičnih djela. Kada se kazna dosljedno i brzo primjenjuje i kada su njeni razlozi objašnjeni – onda ona može spriječiti neželjeno ponašanje. Kriminolozi uglavnom zaključuju da odlaganje kažnjavanja ne djeluje. Da bi bilo djelotvorno, kažnjavanje mora biti brzo i dosljedno.

---

93 Hirschi, T. and Gottfredson, M., Age and the Explanation of Crime, „American Journal of Sociology“, broj 89/1983, str. 552-584.

94 Eng. chronic offender.

95 Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., op. cit., str. 63.

96 Ibidem, str. 92.

Savremeni kriminolozi koji prihvataju klasično gledište o krivičnom djelu vjeruju da ljudi „izvagaju“ cijenu i korist od izvršenja krivičnog djela, i to prije nego ga učine. Oni vjeruju da je stopa zločina visoka zbog toga što, prema mišljenju većine ljudi, korist koja se može izvući činjenjem zločina prevazilazi cijenu zločina. Takvim ljudima je kriminalna karijera privlačnija od nekih drugih životnih izbora. Jedan od načina na koji se mjeri cijena činjenja zločina jeste kalkulisanje s dobijenom kaznom, a kalkuliše se množenjem sljedećih vjerovatnoća: biti uhapšen za zločin nakon što je počinjen; biti procesuiran u slučaju hapšenja; biti osuđen nakon suđenja i otići u zatvor nakon osude.⁹⁷

14. Zaključak

Način na koji društvo u SAD definiše maloljetničku delinkvenciju odražava kako se posmatraju djeca. Kao što se i društveni pogled na djecu mijenja, tako se i mijenja i društveni formalni odgovor na loše ponašanje adolescenata. Na primjer, kad se mladi posmatraju kao minijturni odrasli, zakonski kodeksi koji se koriste za odrasle smatraju se adekvatnim da kontrolišu i ponašanje mladih. Promjenama u ulogama i odnosima u društvu koje su došle s industrijskom revolucijom, mladi se sve više smatraju različitim od odraslih i njihovo kršenje zakona se definiše kao sve ozbiljniji izazov za društveni red.

Dok je zakonski kodeks XVII i XVIII vijeka izjednačavao delinkvenciju s grijehom, od XIX vijeka ovo mišljenje je zamijenilo ono koje se fokusiralo na vezu između gradskog siromaštva i kriminaliteta. Mladi su bili sve više umiješani u kriminalitet (uglavnom krađe) čiji je rezultat bio da su ih slali u popravne domove ili skloništa.

Najznačajnija od reformi krajem XIX i na početku XX vijeka bilo je stvaranje sistema sudova za maloljetnike. Sudovi za maloljetnike i kodeksi koji su ih slijedili stvorili su posebnu oblast lošeg ponašanja (povrede društvenog statusa) i posebne uslove (zavisnost i napuštanje) koji su sudu dozvolili intervenciju i označavanje djeteta kao delinkventa.

15. Literatura

- Ageton, S. and Elliott, D., *The Incidence of Delinquent Behavior in a National Probability Sample*, Boulder, Colo., Behavioral Research Institute, 1978.
- Agnew, R., *The interactive effects of peer variables on delinquency*, „Criminology“, broj 29/1991.
- Akers, R. L., *Social Learning and Social Structure: A General Theory of Crime and Deviance*, Boston, MA „Northeastern University Press“, 1998.
- Akers, R., *Socio-economic Status and Delinquent Behavior*, „Journal of

---

97 Ibidem, str. 97.

- Research in Crime and Delinquency“, broj 1/1964.
- Anderson, E., Sex codes and family life among poor inner-city youth, „Annals of the American Academy of Political and Social Science“, broj 501/1989.
  - Anderson, E., *Code of the Street: Decency, Violence and the Moral Life of the Inner City*, New York, W. W. Norton, 1999.
  - Barlow, H. and Theodore Ferdinand, T., *Understanding Delinquency*, New York, „Harper Collins Publishers“, 1992.
  - Becker, H., *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*, New York, „The Free Press“, 1963.
  - Butts, J., Snyder, H., Finnegan, T., Aughenbaugh, A., Tierney, N., Sullivan, D.
  - Castro, F.G., Gina R.B. and Hector G. B., Healthy adjustment in Mexican American and other Hispanic adolescents. In *Adolescent Diversity in Ethnic, Economic, and Cultural Contexts*, eds.
  - Cavan, R., *Juvenile Delinquency*, 2d ed. Philadelphia, Lippincott, 1969.
  - Cernkovich, S., Giordano, P. and Pugh, M., Chronic Offenders: The Missing Cases in Self-Report Delinquency Research, „Journal of Criminal Law and Criminology“, broj 76/1985.
  - Crosnoe, R., Shannon C. and Glen H. E., Adolescent friendships as academic resources: The intersection of friendship, race, and school disadvantage, „Sociological Perspectives“, broj 46/2003.
  - Edward, L. W. and Rankin, J., Juvenile Victimization: Convergent Validation of Alternative Measurements, „Journal of Research in Crime and Delinquency“, broj 32/1995.
  - Elliott, D. and Ageton, S., Reconciling Race and Class Differences in Self-Reported and Official Estimates of Delinquency, „American Sociological Review“, broj 45/1980.
  - Elliott, D. S., Serious violent offenders: Onset, developmental course, and termination, „Criminology“, broj 32/1994.
  - Erickson, M., and Empey, L., Court Records, Undetected Delinquency, and Decision Making, „Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science“, broj 54/1963.
  - Felson, R. B., Allen E. L., Scott J. S., and McNulty, T., The subculture of violence and delinquency: Individual vs. school context effects, „Social Forces“, broj 73/1994.
  - Giordano, P. C., Relationships in adolescence, „Annual Review of Sociology“, Raymond Montemayor, Gerald Adams, broj 29/2003.
  - Gold, M., Undetected Delinquent Behavior, „Journal of Research in Crime and Delinquency“, broj 3/1966.

- Gove, W., Hughes, M. and Geerken, M., Are Uniform Crime Reports a Valid Indicator of the Index Crimes? An Affirmative Answer with Minor Qualifications, „Criminology“, broj 23/1985.
- Gullotta, T. P. Thousand Oaks, CA „Sage Publications“, 2000.
- Gur, R. et al., Sex Differences in Regional Cerebral Glucose Metabolism during a Resting State, „Science“, broj 267/1995.
- Haynie L. D. and Payne, C.D., Friendship Networks and violent delinquency, „Criminology“, vol. 44, broj 4/2006.
- Heimer, K., Socioeconomic status, subcultural definitions, and violent delinquency, „Social Forces“, broj 74/1997.
- Herrnstein, R., Criminogenic Traits, in Crime, ed. by Wilson, J-Q. and Petersilia, J., San Francisco, ICS „Press“, 1995.
- Hirschi, T. and Gottfredson, M., Age and the Explanation of Crime, „American Journal of Sociology“, broj 89/1983.
- Krisberg, B. and Austin, J., The Children of Ishmael, Palo Alto, Calif., „Mayfield“, 1978.
- Lilly, R., Cullen, F. and Ball, R., Criminological Theory, 2d ed., Thousand Oaks, Calif. „Sage Publications“, 1995.
- Lindsey, E., The Juvenile Court Movement from a Lawyer's Standpoint, „Annals of the American Academy of Political and Social Science“, broj 52/1914.
- Nagin, D., Farrington, D. and Moffitt, T., Life-Course Trajectories of Different Types of Offenders, „Criminology“, broj 33/1995.
- Nettler, G., Explaining Crime, 3d ed., New York, „McGraw – Hill Publishing Co.“, 1984.
- Paul, M. and Whitebread, C., Criminal Procedure, „Gilbert“, Chicago, 1996.
- Peterson, R., Youthful Offender Designation and Sentencing in the New York Criminal Courts, „Social Problem“, broj 35/1988.
- Poole, R., Juvenile Court Statistics, 1992, Washington, D.C., „Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention“, 1995.
- Porterfield, A., Youth in Trouble, Austin, Tex., „Leo Potishman Foundation“, 1946.
- Regoli, M.R. and Hewitt, D.J., Delinquency in Society, New York, „McGraw-Hill“, 1997.
- Reiman, J., The Rich Get Richer and Poor Get Prison, 2d ed, Boston, „Allyn and Bacon“, 1995.
- Reaves, B., Using NIBRS Data to Analyze Violent Crime, Washington, D.C., U.S. Department of Justice, 1993.
- Rothman, D., Conscience and Convenience, Boston, „Little, Brown“, 1980.
- Sampson, R., The Community, in Wilson and Petersilia, San Francisco, ICS „Press“, 1995.

- Shaw, C. and Henry McKay, H., *Juvenile Delinquency and Urban Areas*, rev. ed. Chicago, „University of Chicago Press“, 1969.
- Short, F.J. and Nye, F.I., *Reported Behavior as a Criterion of Deviant Behavior*, „Social Problems“, broj 5/1958.
- Snyder, H. and Sickmund, M., *Juvenile Offenders and Victims: A National Report*, Washington, D.C., „Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention“, 1995.
- Snyder, H., *N. Juvenile Arrests, 2003*, Washington, DC., U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, 2005.
- Tappan, P., *Juvenile Delinquency*, New York, „McGraw – Hill Publishing Co.“, 1949.
- Walker, S., *The Police in America*, 2d ed, New York, „McGraw – Hill Publishing Co.“, 1992.
- Wilson, Q. J. and Herrnstein, R., *Crime and Human Nature*, Chicago, „University of Chicago Press“, 1987.

Academician Miodrag N. Simović, PhD
Full Professor of the Faculty of Law of Banja Luka
and Vice-President of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina
Marina M. Simović-Nišević, M.A.,
Indirect Tax Administration of BiH, doctoral candidate

*THE AMERICAN RESPONSE TO JUVENILE VIOLENCE: LEGISLATIVE
SOLUTIONS AND CURRENT PROBLEMS*

Legal issues related to court procedures against juveniles are complex because the state does not take adversary position against the child, but rather appears as „parens patriae“. Because of this, the law sometimes treats juveniles in a different way than it treats adults. In this area one should note carefully the procedural protections juveniles are given under the Due Process Clause, but also be aware of those guarantees that are not available. Major constitutional rights are available, such as the right to counsel and privilege against self -incrimination, but there is no right to a jury trial, and the judge may order that the trial is closed for public. On the other hand, the causes and consequences of adolescent violence continue to garner considerable research interest, especially given that juveniles commit a significant percentage of all violent crimes in the United States and that juveniles are more than twice as likely as adults appear as victims of violent crimes. Furthermore, in the United States, racial and ethnic groups are involved in violence to different degrees. Evidence also indicates that these differences first appear in adolescence. For example, in both official and self - report data, violent juvenile offending is more common among African Americans and Hispanics than among whites and much less common among Asian Americans. Not only does youth violence exert immediate and considerable costs to society, but research also suggests that exposure to violence during adolescence may have lasting consequences throughout the life course. It therefore remains critical to identify the social and structural factors that elevate the risk of violence among particular racial and ethnic groups.

Key words: *juvenile delinquency, juvenile justice system, due process, the juvenile court, judicial authority, Supreme Court of the United States, right to counsel.*